

Mezinárodní měnové a finanční vztahy

Vladan Hodulák

Tato prezentace je určena výhradně pro studenty kurzu Mezinárodní politická ekonomie (MVZ401) na FSS MU v akademickém roce 2019/2020. Jakékoliv nakládání s prezentací pro jiné než studijní účely v tomto kurzu je zakázáno.

Mezičasová koordinace

- Před vynalezením peněz formou sociálního vztahu – závazek
- Vynalezení peněz jako měřítka hodnoty umožnilo transformaci závazku v **dluh**
- Dluh je na rozdíl od závazku přímo měřitelný a potencionálně i snadněji vymahatelný
- Podstata však zůstává stejná – k úhradě závazku (dluhu) je téměř vždy potřeba vytvořit společensky přijatelnou hodnotu
- Výjimkou jsou aktéři schopní vytvářet peníze (vlastně uvalit závazky na druhé nebo redistribuovat hodnotu závazků)
- Vynález peněz přinesl nový typ moci – moc ovlivňovat distribuci zdrojů skrze **stanovení pravidel peněžního systému a ovlivňování jeho fungování** (strukturální moc)

Finanční systém

– Finanční systém

- způsob mezičasové koordinace produkce
- mechanismus, pomocí něhož se zápůjční kapitál přemísťuje od těch, kteří jej momentálně nepotřebují (spoří) k těm, kteří jej chtějí a mají možnost využít

– Úrok

nyní cena za „pronájem“ peněz (cena za odloženou spotřebu)

vznikl v Mezopotámii jako podíl na zisku ze zahraničního obchodu, opět podmíněn vynálezem peněz jako měřítko hodnoty

– Mezinárodní dimenze

- Dluh v zahraniční měně
- Vztah dluhu a platební bilance

Finanční zprostředkovatelé

- **Systém částečných rezerv**
- **Problémy systému**
 - Nedostatečná likvidita
 - Nesolventnost
- **Věřitel poslední instance**
- Kapitálová přiměřenost a minimální rezervy
- Moc bankovního sektoru
 - Vztahová
 - Strukturální
- Cíle na mezinárodní úrovni
 - Výnosy z rozsahu, tlak na uvolnění regulace

Zahraníční kapitál

– Dělení kapitálových toků

- dlouhodobý×krátkodobý kapitál
- veřejný kapitál (půjčky – zvýhodněné×tržní podmínky, granty), problém vázané pomoci (redukce až o 25%, dříve 40%, pokles na 20%), suverénní fondy
- soukromý kapitál

– Formy zahraničního kapitálu

- **Přímé zahraniční investice (FDI)** zakládají trvalou účast investora z jedné země v aktivitě subjektu (rezidenta) jiné země.
- **Portfoliové investice** – nákup cenných papírů, většinou pod 10% hodnoty podniku
- **Ostatní investice** – např. bankovní úvěry

– Světová banka

Mezinárodní finanční systém

- Zahraniční investoři
 - Soukromí investoři usilují především o zhodnocení investice
 - Veřejní investoři mají širší spektrum cílů (hospodářský rozvoj, sféra vlivu aj.)
- Zahraniční investice a hospodářský rozvoj
 - Teoreticky by díky umožnění mezinárodního pohybu kapitálu by mělo docházet k **efektivnější alokaci zdrojů** a tím i zvýšení bohatství země
 - Smíšené výsledky otevření se zahraničním tokům (SVE×JVA×LATAM)
- Objem finančních transakcí – přes 5,3 biliony USD za den (!) v roce 2013, objem obchodu 17,8 bilionu USD za rok
- Dodatečný peněžní kapitál v něm mohou vytvářet pouze země emitující rezervní měny (případně jejich banky)

Mezinárodní finanční systém

- **Mezinárodní dluhové krize**
 - Krize likvidity
 - Krize solventnosti
- **Podstata dluhových krizí**
 - Půjčky v zahraniční měně
 - Neschopnost generovat příjmy v zahraniční měně
- **Měnově suverénní stát**
- **Zvláštní postavení státu s rezervní měnou**

Politická ekonomie dluhových krizí

- Problematika kapitálových kontrol
- Deficit vládního sektoru × deficit běžného účtu platební bilance
- Spekulativní kapitál
 - Úrokový diferenciál
 - Carry trade
- Mezinárodní věřitel poslední instance
 - MMF × FED
- 1982, 1994, 1997, 1998, 2001, 2008

Mezinárodní dluh

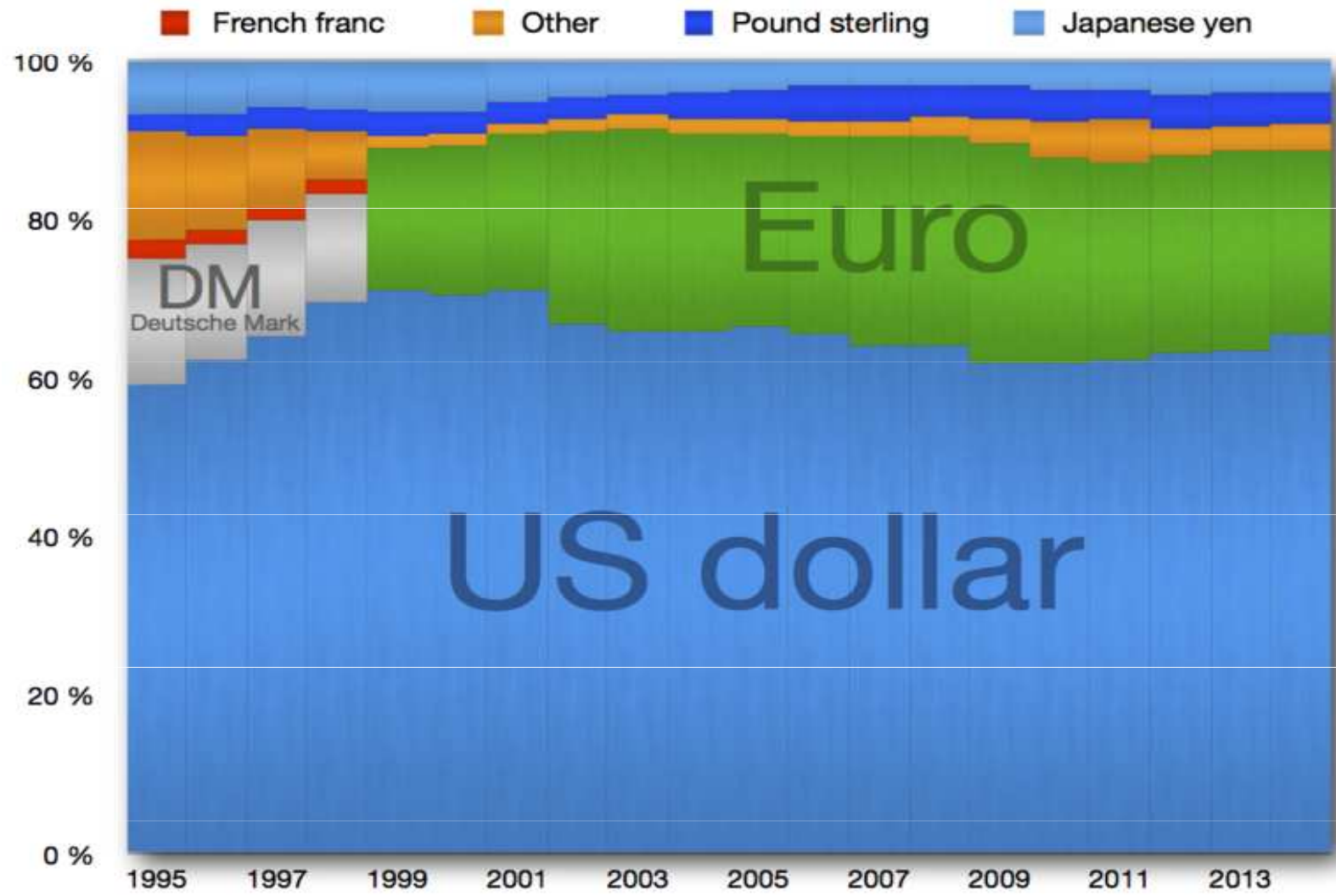
- **MMF** jako hlavní platforma, problematika **kondicionality**
- Hlavní zásada – dluhy musí být splaceny
- Londýnský a Pařížský klub
- Problematika oddlužení nejchudších zemí
 - Summit G20 2005
 - Iniciativa pro vysoce zadlužené země
- Argentina

Vývoj MMS

- Období před zlatým standardem (do pol. 19. stol.)
- Klasický zlatý standard (1871 – 1914)
- Období mezi světovými válkami
- Bretton-woodský systém (1945-1971)
- Současný měnový systém

Současný měnový systém

- Způsob fungování
 - Smíšený systém ve kterém ale hlavní roli hraje soubor nejdůležitějších měn s plovoucím kurzem
 - Stát si smí vybrat kurzový režim, ale nesmí navázat měnu na zlato
- Vývoj
 - 1976 – Jamajka
 - Plaza Accord
 - Směřování k celosvětovému systému plovoucích kurzů?
- Pozice USD (2013)
 - 61% světových rezerv (euro 24%)
 - 87% všech transakcí (euro 33%)
 - kotva pro směnný kurz 13 zemí světa s populací nad 1 mil. obyvatel (euro 17 zemí)

Management současného systému

- Vyrovnávání platebních bilancí
 - Volba kurzového mechanismu záleží na konkrétní zemi
 - Obecně buď změna kurzu nebo cenové hladiny
- Mezinárodní likvidita
 - Mezinárodní měnový fond, USA
- Důvěra
 - Hegemonické postavení USA
- Správa systému
 - G5, G20
 - Pokus o mezinárodní regulaci (Basel I-III, Rada pro finanční stabilitu)